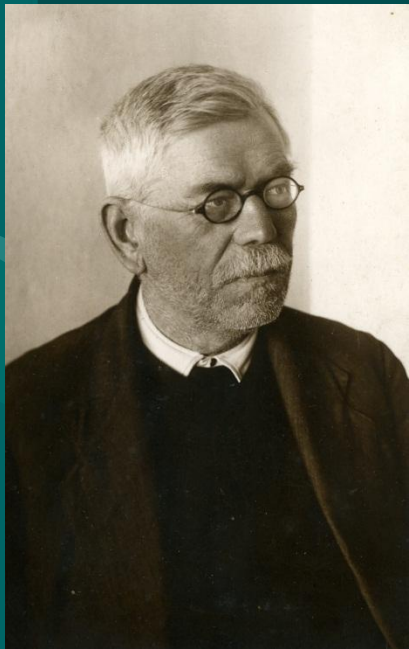

Музей історії Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна

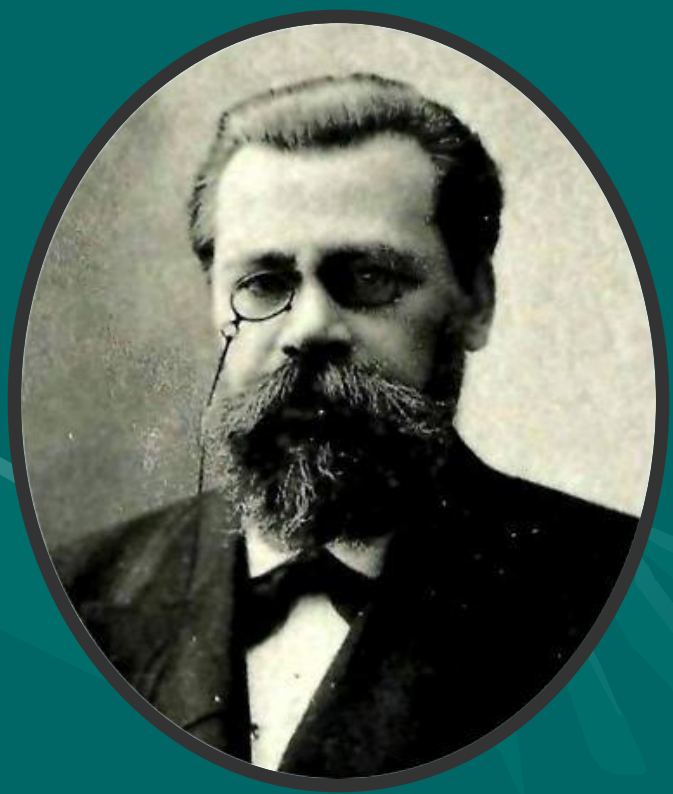
Дмитро Іванович Багалій
у спогадах та оцінках вихованців і викладачів
Харківського університету:
до 160-річчя від дня народження

«Часто одна влучна характеристика сучасника дає нам більше, ніж купа офіційних документів... Лише одні записки сучасника можуть оживити сухі дані архіву, відтворити живі образи старих діячів з їх індивідуальними особливостями, з їх позитивними рисами і недоліками...»

Д. І. Багалій

Бузескул Владислав Петрович (1858 – 1931) – історик, історіограф. У 1876 – 1880 рр. навчався, з 1885 р. – викладав на історико-філологічному факультеті Харківського університету.

«...Дмитрий Иванович был одно время студентом нашего университета. Это было в весенний семестр 1877 г. Оба мы тогда были студентами 1-го курса, и уже тогда Дмитрий Иванович поражал товарищей своей работоспособностью и энергией, знанием русской истории... Помню я, как вместе мы подходили – с некоторым трепетом к столу, где экзаменовал покойный Александр Афанасьевич Потебня. Через несколько лет мы с Дмитрием Ивановичем снова встретились: он вступил на кафедру русской истории... Ни одно облако не омрачило наших добрых отношений».

Редін Єгор Кузьмич (1863 – 1908) –
історик мистецтва, археолог. З 1893 р. викладав у
Харківському університеті.

«Дмитрия Ивановича я видел в первые дни пребывания в Харькове и помню те надежды, которые возлагались на него студентами и кружком лиц, дорожащими научными интересами местного края... Он оправдал эти надежды, никогда не выходя из роли объективного историка».

Чикаленко Євген Харлампійович (1861 – 1929) –
український громадсько-політичний діяч, агроном,
видавець, публіцист, меценат. У 1882 – 1885 рр. був
вільним слухачем фізико-математичного факультету
Харківського університету

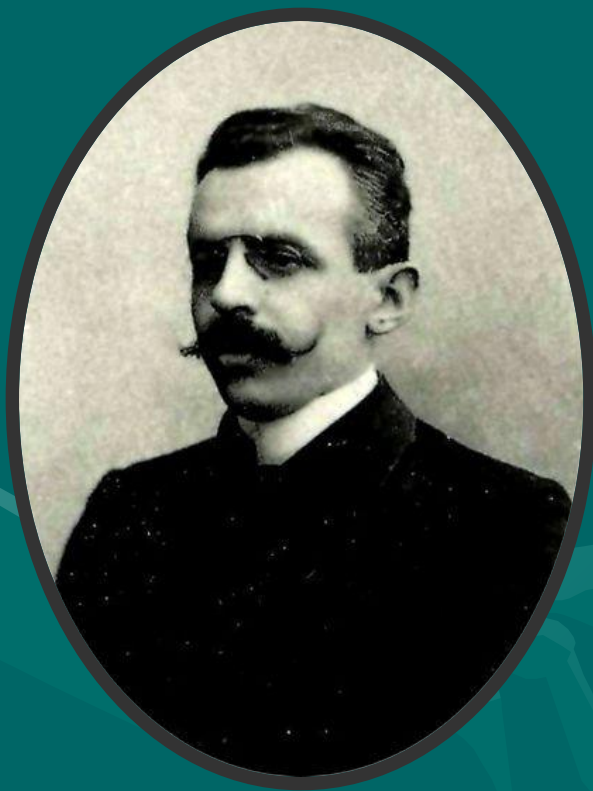
*«Того ж 1882 року кафедру історії в
Харківському університеті зайняв
маленький худенький Дмитро Багалій,
ученик В. Антоновича, якого я стрічав і з
яким в Києві познайомився...*

*На полі української науки він зробив
багато, а при дійсно конституційному
устрої зробив би багато і на
громадському полі, бо він людина
працьовита і великого практичного
розуму».*

Данилевич Василь Юхимович (1872 – 1936) –

історик, археолог, нумізмат, музеєзнавець.

У 1903 – 1907 рр. викладав у Харківському університеті.

«Не смотря на обширную и разностороннюю научную деятельность, проф. Д. И. Багaley не принадлежит к тем учёным, которые чуждаются жизни и вне науки ничего не хотят знать. Наоборот, он всегда чутко относился не только к разным явлениям университетской жизни, но также к событиям вне его стен... Если он, как учёный, пользуется широкой известностью и симпатиями вне Харькова и в среде специалистов, и в публике, особенно, в кругу украинцев, то и в Харькове он принадлежит к числу самых популярных профессоров и общественных деятелей».

Філевський Іван Іванович (1865 – 1927 ?) – священик, історик Церкви. У 1904 – 1920 р. викладав у Харківському університеті.

«Праця Ваша на історико-філологічному факультеті безпосередньо близька мені, бо я почав і продовжував свою наукову та педагогічну діяльність (з 1904 р. до 1920 р.) при Вашій прихильній уважності та академічній промоції, як приват-доцент зазначеного факультету... Ім'я Ваше – це яскравий та навчаючий символ міцної віри в свій народ та його творчий геній; це тріумфальна емблема дійсно наукової праці на ниві вивчення культурної історії та етнографічної праці на Україні».

Антоненко-Давидович Борис (1899 – 1984) –

письменник, перекладач, мовознавець.

У 1917 – 1918 рр. навчався на фізико-математичному факультеті Харківського університету.

«На філологічному факультеті стали читати курс української літератури професор Сумцов та професор Багалій викладав історію Слобідської України. З цікавості я пішов на ці лекції і так захопився, що став відвідувати їх систематично, пропускаючи окремі лекції свого факультету... Замість сидіти на осоружених лекціях з хімії, я з легкою душею йшов слухати Багалія та Сумцова і тут тільки я зрозумів, як я помилявся, вступивши не на історико-філологічний факультет...»

Мартос Борис Миколайович (1879-1977) – український громадський і політичний діяч, педагог. У 1897 – 1908 рр. з перервами навчався на фізико-математичному факультеті Харківського університету, був активним учасником Харківської студентської громади.

«Якщо серед професорських прізвищ можна було зустріти українські, то вони належали здебільшого змосковленим малоросам. Тільки як виключення попадалися одиниці, що визнавали себе українцями, як от Багалій, Пильчиков, Сумцов...»

Пригадую, пізніше я був здивований, коли професор Багалій не хотів мені вірити, що в Австрії часописи виходять без попереднього дозволу адміністрації. А між тим професор Багалій був одним з видних громадських діячів м. Харкова, видним членом російської конституційно-демократичної партії, один час був Харківським міським головою...»

Суровцева Надія Віталіївна (1896 – 1985) –
історик, журналіст, перекладач, громадська діячка.
З 1925 по 1927 рр. навчалася в аспірантурі науково-
дослідної кафедри історії культури України при
Харківському інституті народної освіти.

«Я пішла на розмову до Багалія. Низенький жвавий дідок побіжно розпитав мене, і то переважно про літературну мою роботу, послухав якесь оповідання і порадив йти до нього. Розуміється, він знав мій учбово-навчальний шлях, і якось я сподобалася йому. Так і почалася моя робота при кафедрі...

Він жив своєю кафедрою, своїми учнями... Раз на тиждень я приходила до Багалія, і ми годинами обговорювали в його кабінеті всі наукові питання... Після “засідання” приходила дружина Дмитра Івановича, Марія Василівна, також історик-палеограф з фаху, запрошувала до їдальні, де ми всі разом з їхньою дочкою та хлопчиком-онуком вечеряли. Я почувала себе в них нечужою, завжди бажаною».

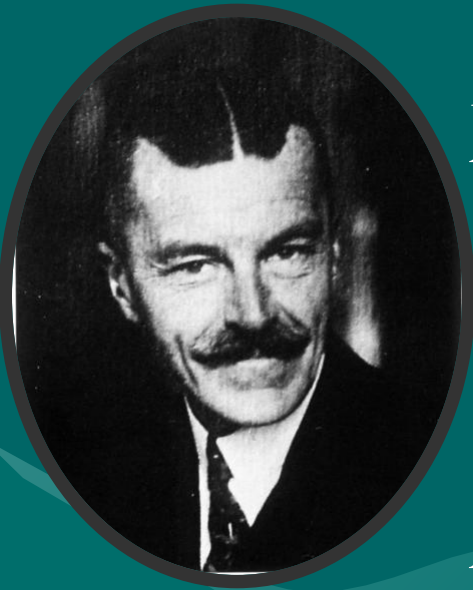
Семковський Семен Юлійович (1882-1937) – філософ та соціолог. Був професором теоретичних основ марксизму в Харківському інституті народної освіти.

«Дмитрий Иванович не только историк, он сам представляет собой кусок истории. Достаточно почитать его автобиографию, чтобы увидеть, что он есть выражение целого периода, громаднейшего периода, охватывающего ряд сменяющихся эпох...

Именно в Дмитрии Ивановиче, в силу счастливого сочетания свойств научного и культурного работника, мы имеем как бы узел, в котором сходятся самые разнообразные нити, с разных сторон идущие».

Шміт Федір Іванович (1877 – 1937) – археолог, музеєзнавець, мистецтвознавець, теоретик мистецтва. У 1912 – 1920 рр. очолював кафедру історії і теорії мистецтв Харківського університету.

«Глубокоуважаемый Дмитрий Иванович!

В течение десятилетия мне пришлось работать в Харькове в тех учреждениях, где работали и Вы, пришлось быть Вашим союзником, пришлось быть Вашим противником – и при всех обстоятельствах пришлось ежедневно убеждаться в том, что имеешь дело с выдающимся человеком, с мнением и действиями которого надо было считаться, даже если с ними нельзя было или не хотелось согласиться. Я помню Вас, однако, вовсе не только как учёного и администратора, но также как радушного хозяина; с глубокой благодарностью мы с женою вспоминаем о добрейшей Марье Васильевне, которая всегда умела ободрить и обласкать в домике на Технологической своих гостей».

*Багалію! Багалію!
Пред тобою сонце мліє!
Ти історик той країни
Той країни - України,
Що недавна стала жити
Після ворогів робити ще
багато вона має:
То сумує
То співає*

*Україно-мати.
Академію будує,
Хоче вільність мати.
Хай ревуть, ревуть гармати
У ворожім стані,
В нас наука, у нас сила,
Нам ніщо не стане.
Ти пиши, читай історію Мати-
України,
Не забудуть, а спом'януть добрим
словом сини*

*С. Кіктаєв.
«На пошану проф. Багалія»
(написано з приводу
святкування
70-річчя вченого)*